

Bernhard Grewin ser tillbaka på sex år som ordförande:

Bredd och balans är Läkarförbundets styrka

Den individuella, differentierade lönesättningen, OFR-samarbetet och det kommunala huvudavtalet, IPULS och kvalitetsutveckling av specialistutbildningen samt det sjukvårdspolitiska programmet med Protos – det är några av de frågor som avgångne ordföranden Bernhard Grewin med glädje ser tillbaka på. Om Ronnen tycker han inte, för att travestera Hans Alfredsons gamling på rymmen från ålderdomshemmet ...

■ Han nämner vidare Framtidens läkare, som engagerat över 5 000 medlemmar under de här åren, åtgärderna för invandrade läkare, samarbetet med Läkaresällskapet och Vårdförbundet samt det internationella arbetet. Stort beröm får också förbundets kansli.

– Jag har haft turen att få vara ordförande under ett 100-årsjubileum. Det gav tillfälle att reflektera över varför Läkarförbundet bildades och vad det gjort under de 100 åren. Detta har speglats på ett utmärkt sätt av många medförfattare i vår jubileumsbok, som alla medlemmar fått ta del av.

– Det är viktigt när man blickar framåt att först ha sett bakåt. Jag är helt övertygad om att Läkarförbundets styrka som den medicinska professionens organisation ligger i att vi har ett brett ansvar – de traditionellt fackliga frågorna, de professionella frågorna, etik och sjukvårdens utveckling plus en bra individuell service till medlemmarna.

Det sista exemplifierar Grewin med stöd inför löneförhandlingar, i arbetsrättsliga frågor, i ansvarsfrågor men även sådant som förbundet utvecklat under senare år såsom Kollegialt nätverk för läkare i tillfällig kris.

– En tillbakablick på de 100 åren visar på styrkan av det här breda anslaget i god balans mellan de olika frågorna. Förbundet bildades för att medlemmarna ville engagera sig brett och att kårens synpunkter skulle bli kända, gärna med en röst. Det är viktigt att känna sin historia, säger Bernhard Grewin.

Lönesystem i utveckling

Bland de fackliga frågorna vill han bland annat lyfta fram det individuella, differentierade, decentraliserade lönesyste-

FOTO: URBAN ORZOLEK

»För mig har de här åren varit en stor upplevelse, den mest intellektuellt stimulerande och personligt utvecklande perioden i mitt professionella liv«, säger Bernhard Grewin om sin tid som ordförande i Läkarförbundet.

met som en framgång – även om han anser att det inte är färdigt och åtskilligt återstår att göra.

– Det har gett en löneutveckling de senaste tio åren som läkarkåren inte sett på mycket, mycket länge. Men vi måste stärka vårt stöd och utbildningen till enskilda medlemmar när de löneförhandlar, men också lära arbetsgivarna, inte minst våra verksamhetschefer, att bättre utnyttja lönesystemet som ett starkt utvecklingsinstrument.

– Det är också väldigt roligt att vi under de här åren slutligen har kunnat etablera oss fullt ut som en jämställd part med andra förbund inom avtalsområdet genom att vi genom medlemskap i OFR har fått ett kommunalt huvudavtal. Det har vi saknat under många år, framhåller Grewin.

Det finns annat han är mindre nöjd med:

– Ett område där vi har mycket kvar att göra trots att Läkarförbundet verkligen har satsat mycket de senare åren är arbetsmiljöområdet, med arbetslivsvillkoren, arbetsbelastningen, läkares inflytande och delaktighet. Där måste vi göra mer för att medlemmarna ska känna att vi har fått genomslag för våra önsknings-

ar och vår politik. Vi måste få bättre villkor, för får vi bättre villkor i kåren blir det också ännu bättre vård för våra patienter.

Bernhard Grewin ser också att arbetstidsfrågan kommer att bli viktig. Den unga generationen kommer att kräva bättre arbetsliv i sina arbetstider.

– Men man ska inte glömma bort att vi i grunden har ett bra jouravtal, som är väldigt flexibelt och kan användas för alla möjliga goda arbetslivslösningar. Det är inte avtalet det är fel på – det är den lokala tillämpningen.

IPULS ett glädjeämne

– En av de saker jag är mest nöjd med är tillkomsten av IPULS, Institutet för professionell utveckling av läkare i Sverige, säger Grewin. Det har varit ett nära och fruktbart samarbete med Läkaresällskapet, och sedan kunde vi även engagera huvudmännens organisation. Jag ser att vi nu kommer att uppnå målet att få ett bättre utbud och bättre kvalitet på externa utbildningar för läkare, utbildningar som mer handlar om användarens behov än producentens.

– Landstingsförbundets engagemang är viktigt, för här släpar arbetsgivarna fortfarande efter. Ute i verksamheterna ger man inte läkarnas fortbildning tillräckligt utrymme. Det får man lasta våra arbetsgivare och våra verksamhetschefer för. Där är vi inte nöjda ännu, säger Bernhard Grewin, som kommer att vara kvar som en av förbundets representanter i styrelsen för IPULS.

Som ordförande i förbundets utbildnings- och forskningsdelegation (UFO) har han haft som mål att bidra till bättre kvalitet i specialistutbildningen, ofta i samarbete med Läkaresällskapet.

– Även på forskningsområdet har vi haft ett nära och konstruktivt samarbete med Sällskapet. Vi har arbetat för mer resurser, i synnerhet för den kliniska patientnära forskningen. Det finns tecken på omsvängning från statens sida i dessa frågor, men det återstår att se vad den forskningspolitiska propositionen kommer att föreslå, tillägger Grewin.

Aktiv sjukvårdspolitik

Han är inte så förtjust i kritiken mot förbundet för att sakna en tydlighet i sjukvårdspolitiska frågor:

– För mig har det alltid känts viktigt ➤

att ha en väl förankrad politik i kåren innan man driver sådana frågor. Under de här åren har vi varit aktiva och tagit fram ståndpunkter om sjukförsäkringens samfinansiering mellan landsting och stat, uppföljningen av socialministerns nationella handlingsplan för primärvården, läkares medverkan i äldrevården och inte minst vikten av ökade resurser till vården.

– Vårt krav på 30 miljarder mer till vården årligen har varit med och påverkat, understryker Bernhard Grewin.

Självfallet är han också stolt över det sjukvårdspolitiska program som blev klart i år.

– Jag tror att det är mycket länge sedan som läkarkåren kunnat ställa sig enad bakom en samlad sjukvårdspolitik. Det ger oss en väldig styrka i den framtida debatten. Nu har vi en politik – med den kan vi verka och synas. Särskilt roligt var att vi kunde överraska socialministern med att hela kåren ställde upp på en satsning på primärvården genom Protos-förslaget om ett nationellt familjeläkersystem.

Förbundets syn på psykiatriens framtid beskriver han med beklagande som en vit fläck. Ett försök till programskrivning nådde inte målet. Han hoppas nu på den nya förbundsledningen.

En annan viktig framtidsuppgift ser han i det förebyggande patientsäkerhetsarbetet, såsom förbundet uttryckt det i sitt policyprogram.

– Det måste komma en förändrad syn från individ- till systemrelaterad, från ett repressivt straffande system till ett system där man tittar mer på organisationens fel än individens fel. Självklart ska detta vara parat med bättre möjligheter för patienten att komma till tals. Vi har brutit en trend och kommit in på rätt väg.

Dialog med medlemmarna

Projektet Framtidens läkare, en dialog direkt med medlemmarna om dagens och morgondagens yrkesvillkor, beskriver Grewin som mycket stimulerande:

– Tillsammans har vi diskuterat behoven av förändringar i yrkesrollen och vad man själv kan göra. Det har handlat om centrala frågor som patient-läkarrelationen och läkekonsten. Det handlar också om läkares ledarskap inom vården på alla nivåer. Jag hoppas att vi lyckats påverka i rätt riktning.

Ett område där förbundets arbete fått konkret och prisat genomslag är insatserna för invandrade läkare. Det har blivit ett föredöme för andra yrkesgrupper i landet. Bildandet av ILIS, Internationella läkare i Sverige, är ett uttryck för hjälp till självhjälp, framhåller Grewin.

Jämställhetsarbetet har däremot inte lyckats så bra. Ett stort problem är de

osakliga löneskillnaderna mellan manliga och kvinnliga läkare.

– Det är en utmaning i sig, men också för att vi vill behålla det individuella, decentraliserade lönesystemet. Därför måste vi mera intensivt jobba med det här problemet för att inte äventyra legitimiteten för den individuella lönesättningen.

Samarbete på många fronter

Bernhard Grewin betonar att han i en rad sammanhang strävat till samarbete – med Läkaresällskapet, Vårdförbundet, Saco-förbunden och arbetsgivaren, till exempel i Nationella gruppen för vårdens ledar- och verksamhetsutveckling. Det har varit en kontinuerlig dialog för gemensamma lösningar för vårdens utveckling, även med myndigheter som SBU och Socialstyrelsen.

– Det internationella samarbetet uppfattas kanske av många medlemmar som ganska anonymt och ifrågasätts ibland. Jag har successivt sett att frågorna dels genom globaliseringen, dels genom EU blivit samma frågor som vi diskuterar hemma, det vill säga allt blir mer integrerat. Allt det vi gör på Europainivå kommer också alltmer att ha en direkt påverkan på den nationella eller lokala nivån.

Exempel som Grewin nämner är EUs tjänste- och arbetstidsdirektiv. Ett annat är de nya regler för umgängesformer med industrin som förbundet även driver på den europeiska nivån. Mycket av den etiska diskussionen måste också bedrivas internationellt.

LT viktig för förbundet

I intervjun kommer vi även in på mediefrågor, såsom Läkartidningen och Ronden. Bernhard Grewin snålar inte på berömmet för LT:

– Läkartidningen är en stark och mycket viktig del av Läkarförbundet. Det har varit roligt att se hur Läkartidningen på senare år generellt på alla områden utvecklats och förbättrats för att möta en intresserad, ibland också kritisk, medlemskår som är sugen på fortbildning och annan kunskap om de professionella och sjukvårdspolitiska frågorna.

– Arbetet med tidningens ledare har varit uppskattat bland medlemmarna. Det är många som har sagt att de har fått kontakt med förbundets politik på det viset. Det har varit en viktig kommunikationskanal, kanske viktigare än jag själv förstått för relationen till medlemmarna.

– Vad man kan beklaga är naturligtvis omvärldsförändringarna och de försämrade ekonomiska förutsättningarna. Jag är säker på att det förändringsarbete som nu pågår kommer att gå bra och att

kvaliteten på tidningen kommer att upprätthållas. Här finns mycket kunskap och goda förutsättningar, säger Grewin.

– Om Ronden skulle jag kunna säga som Hasse Alfredson – »Om Ronden tycker jag inte...« Men skämt åsido, jag har tänkt mycket på det här. När vi ursprungligen initierade Rondenprojektet gjorde CS bedömningen att det skulle vara en riktig satsning, även om vi då inte hade en säker inkomstkälla för verksamheten. Vi var medvetna om att det var ett riskprojekt.

Uppfattningen att förbundet skulle fullfölja projektet hade Grewin fram till december 2001.

– När en bank som vi förde samarbetsdiskussioner med då inte fullföljde sitt löfte om att satsa i Ronden förstod jag att det inte fanns någon annan lösning än att driftskostnaderna snabbast möjligt måste anpassas till de verkliga inkomsterna. Jag insåg att jag måste ta ett ökat aktivt ansvar, och det ledde till en verksamhetsförändring och så småningom även till nedläggning. Intäkterna infann sig inte.

Bernhard Grewin är nöjd med att Läkarförbundet tog sitt ansvar som facklig organisation och inte drev fram en konkurs:

– Det hade varit omoraliskt att försätta de anställda i en konkurssituation. I efterhand är det dessutom roligt att konstatera att detta också gjorde det möjligt för oss att få tillbaka en del av investeringarna genom avdragsmöjligheten i Läkartidningen Förlag AB.

Grewin öppnar för viss självkritik:

– Jag borde ha drivit på tanken om en anpassning av kostnaderna ett halvår tidigare än vad jag gjorde, det vill säga innan vi köpte in Kroppsjournalens journalister. Vi skulle ha slagit till bromsarna sommaren 2001.

Kompetent kansli

Bernhard Grewin sammanfattar:

– För mig har de här åren varit en stor upplevelse, den mest intellektuellt stimulerande och personligt utvecklande perioden i mitt professionella liv. Jag är både glad, stolt och tacksam, och hoppas att jag har kunnat vara med och påverka utvecklingen i rätt riktning för patienterna, vården och kollegerna.

– Det är inget vi förtroendevalda har gjort på egen hand, vi har också haft ett enormt stöd av ett mycket kompetent och engagerat kansli. Det är en förutsättning för en så stark yrkesorganisation som Läkarförbundet är. Även medlemmarna kan vara stolta – det här är en organisation som man lyssnar på.

Uno Käarik

uno.kaarik@lakartidningen.se